

Ako sa šíri evanjelium v rómskych komunitách, alebo najrýchlejšie rastúce spoločenstvo Cirkvi bratskej

V rozvinutej dobe technológie už dnes nie je žiaden problém prehrať si video pomalšie, alebo rýchlejšie. Nuž predstavte si, že si zaujímavú prednášku pustíte dvojnásobnou rýchlosťou. Jednoznačne ušetríte čas - samozrejme, treba riadne napínať uši, aby ste všetko zachytili. Takýto dojem nadobúdame v pohľade na šírenie sa evanjelia v rómskom kontexte. Zatiaľ čo život evanjelikálnej cirkvi na Slovensku má svoje tempo a z času na čas prežíva obdobia zvláštnych udalostí (dlhodobé misijné projekty, plánovaná zborová evangelizácia, ...), celkom inú dynamiku sledujeme, keď sa evanjelium dostane do rómskych komunít. Samozrejme, nie všade a vždy je to tak, ale v posledných rokoch sme vďační za vzácnu Božiu milosť, ktorá sa prejavuje medzi rómskymi veriacimi vo Vítkovciach, v stanici zboru Spišskej Novej Vsi.

Táto stanica vznikla po roku 2000 a prvý veriaci Róm, ktorý sa usiloval o rozšírenie evanjelia v osade, už nie je medzi nami. Ale jeho svedectvo a úsilie mnohých ďalších služobníkov z Cirkvi bratskej, ktorí tam prichádzajú už vyše dvadsať rokov prinieslo svoje ovocie. Najmä od roku 2020 stanica začala početne rásť, takmer každý rok krstili a prijímali do zboru ďalších veriacich. Dnes má stanica 62 členov, návštevnosť 80 ľudí (vrátane detí) a svojho vlastného vikára, ktorý sa pripravuje na ordináciu za riadneho kazateľa Cirkvi bratskej. Evanjelizačno - misijný odbor (EMO) sa rozhodol v júni 2024 toto spoločenstvo navštíviť a hľadať odpoveď na otázku - **ako je možné, že sa vo Vítkovciach šíri evanjelium tak rýchlo a aké sú výzvy, ktoré z toho vyplývajú pre nich, pre zbor v Spišskej Novej Vsi, ale aj pre celú Cirkev bratskú.**

Čo napomáha šíreniu evanjelia vo Vítkovciach Komunitný život

Čoraz viac sa v Cirkvi bratskej rozprávame o vzniku "komunít". Tento termín v našom ponímaní opisuje skupinu veriacich ľudí, ktorí sa okrem spoločného zhromaždenia v nedeľu stretávajú pravidelne aj počas týždňa, aby sa spolu modlili, študovali Bibliu, rozprávali o svojom živote, ale aj jedli, či zapojili sa do nejakej činnosti - a to všetko nielen dospelí rovesníci, ale aj deti, rôzne generácie, rodiny, či slobodní. A nielen vyznávajúci kresťania, ale aj hľadajúci ľudia, či neveriaci priatelia.

Prečo ten trend? Lebo si uvedomujeme, že ak chceme nielen počúvať, ale aj žiť evanjelium, potrebujeme vytvoriť nadštandardné vzťahy, otvoriť svoje domácnosti, zdieľať svoj voľný čas aj materiálne hodnoty. Potrebujeme sa spolu učiť nasledovať Krista v každodennom živote. O čo sa my pokúšame v nerómskych zboroch - úplne prirodzene existuje v rómskych spoločenstvách. Oni nevytvárajú komunity, ale žijú komunitným spôsobom života. Ich kuchyne a obývačky sú prístupné skoro pre každého a takmer vždy. Samozrejme, so zvyšujúcou sa životnou úrovňou sa tento trend pomaličky mení, no stále je pojem „otvorená domácnosť“ veľmi typický pre rómske komunity. To má aj svoje nevýhody, ale pre evanjelium to vytvára nezvyčajnú príležitosť. Ak niekto uverí a začne sa modliť, spievať a hovoriť o Kristu, nutne sa o tom dozvedia jeho susedia a príbuzní, lebo veď často spolu trávajú čas. Mnohokrát si musia navzájom pomôcť, požičať cukor, pílú, či aku - vŕtačku, odviesť autom, alebo postrážiť deti. A pri tom všetkom sa veľmi radi zdieľajú o tom, ako Pán vypočuje prosby, posilňuje v ťažkostiach a dáva nádej do srdca.

Tak vyzerajú aj ich pravidelné stretnutia - skupinky, modlitebné, biblické, či mládež - ak nie sú na ulici, alebo na dvore, tak určite v obývačke veriaceho človeka, ktorá sa zvyčajne naplní až do posledného miesta na sedenie. A buďte si istí, že také stretnutie netrvá 45 minút! Takže čaj, káva a kekсы sú nevyhnutnosťou, pri slávnostnejších príležitostiach (hostia) sú to aj chlebičky, či, dokonca rezne.

Jednoduchosť

Aj keď v rómskych komunitách rastie životná úroveň, ich nedávnou realitou bola chudoba. Boli bez zdrojov, často bez práce a dostatočného vybavenia pre život s lepším štandardom. Preto mali viac času na obyčajné veci - ako detské hry na ulici, susedský rozhovor, výlety do neďalekého lesa, alebo kúpanie sa v potoku. Neraz sme popri hradskej stretávali Róma - chodca, ako si vykračuje na nákup do supermarketu v meste. A práve táto jednoduchosť života sa stala priestorom do ktorého prichádzalo evanjelium oveľa ľahšie a rýchlejšie, než ako sa to deje v životoch zaneprázdnených ľudí. V rómskom kontexte sa učíme hovoriť o

evanjeliu priamo a jednoducho.. A hoci ľudia toho nevedia veľa o Biblii (zvyčajne málo pochytili z liturgie a kázania v kostoloch), dá sa budovať základy a hovoriť o viere v Stvoriteľa, o hriechu a vykúpení. Vo väčšine sa nestretávame s agnosticizmom, alebo s filozofickými námietkami proti viere. Berú existenciu Boha ako fakt, s ktorým jednoducho treba počítať. Na to sa dá naviazať a pomerne rýchlo získať ich pozornosť k počúvaniu evanjelia. Isteže sme odkázaní na pôsobenie Ducha Svätého, ktorý zjavuje veľké Božie veci malým (Matúš 11,25). A zdá sa, že žijeme v období, kedy sa to Boh rozhodol robiť práve medzi Rómami.

Bezprostrednosť

S jednoduchosťou je spojená aj bezprostrednosť a teda vnútorná pripravenosť podeliť sa s evanjeliom. Ak je tá dobrá správa o Ježišovi naozaj pravda, potom nie je dôvodu o tom taktne mlčať a snažiť sa zabaliť evanjelium do sofistikovaného obsahu. Pamätám si (Peter) na dávnejší príbeh, keď som sedel vo vláčiku Prešov - Vranov n.T. a zrazu nastúpil môj rómsky brat v Kristu. Za chvíľu celý vagón vedel, že som kazateľ z Hermanoviec a že je Pán dobrý a v srdci môjho brata je veľká radosť, lebo tá posledná skupinka bola veľmi požehnaná. Nemusel som hľadať spôsoby, ako svedčiť svojim spolucestujúcim, môj rómsky brat im povedal všetko.

Táto bezprostrednosť bola zrejmá aj pri našej nedávnej návšteve vo Vítkovciach. Keď sme na večernom zhromaždení položili otázku prítomným, kedy naposledy hovorili o Kristu, tak sa hneď zdvihlo viacero rúk. Mladá žena sa len pred chvíľou rozprávala so svojou babkou a vysvetľovala jej, čo je to za "viera" do ktorej vstúpila. Večer sme potom navštívili muža, ktorý nám opisoval, ako raz vnímal, že ho Pán posielal za svojim priateľom, aby ho pozval do zhromaždenia - a jeho priateľ prišiel a uveril. Stalo sa to mimochodom v predvečer jeho skúšok na vodičák. A aj tam zažil ako sa Pán priznal k modlitbám. Veľmi často sme sa stretli s túžbou, ale aj rozhodnutím "podať to ďalej". Práve v čase našej návštevy sa pripravovala evanjelizačná návšteva v mestečku Revúca, lebo tam bývajú kolegovia jedného z Vítkovských veriacich a on im veľmi chcel priblížiť evanjelium.

Dynamika života

Netreba sa veľmi rozpisovať o tom, že všetky udalosti sa v rómskom kontexte odohrávajú akosi častejšie a niekedy aj rýchlejšie. Dvadsaťročný mladík je neraz otcom dvoch, troch detí a tridsiatnici sú už starí rodičia. Postavenie domu je záležitosťou jednej sezóny, rodinné a susedské konflikty sú takmer každodennou záležitosťou. V takejto dynamike života sa veriaci musia učiť aplikovať evanjelium oveľa častejšie a radikálnejšie, než ako sme na to zvyknutí. Keďže sa všetko rieši hneď a teraz, vytvára sa tým priestor nielen na evanjelizáciu, ale aj určitú formu učeníctva, lebo tí, ktorí nedávno uverili odkukávajú od ostatných, ako riešia svoje problémy. Samozrejme, nejde to ľahko a tie životné vrcholy a pády niekedy poriadne rozvíria hladinu pokoja v spoločenstve. Takéto vyrušenia v živote sú väčšinou krátke, ale intenzívne ako zemetrasenie. No práve táto dynamika života vytvára nové a nové príležitosti pre rozhovor o evanjeliu, pre naliehavú modlitbu a hľadanie odpovede v Písme. Nepochybne si to žiada mnoho pastierskej starostlivosti zo strany zrelších domácich, či externých služobníkov, ale práve v takom prostredí sa rodia nové duchovné deti a rastú Kristovi učenici.

Čo sťažuje šírenie evanjelia vo Vítkovciach

Neriešiteľné problémy

Život v rómskej osade bol odjakživa ťažký. Už bola spomínaná chudoba a s tým spojené komplikácie. To, čo sa v bežnej rodine na Slovensku deje spontánne a takmer bez námahy (varenie, umývanie, pranie, kúpanie sa, čistenie domácnosti, kúrenie, ...) je pre obyvateľa osady niekedy celodenná námaha. A k tomu sa pridáva finančný nedostatok (často veľké dlhy a exekúcie), zložité rodinné vzťahy (napr. spoločné bývanie viacerých generácií), závislosti (najmä alkohol), nemoci (ktorých liečenie obvykle trvá dlhšie a môže byť aj nákladnejšie ako v bežnej slovenskej domácnosti). Stáva sa, že noví veriaci nadšené prijmu evanjelium o Božej milosti, avšak keď zistia, že sa ich okolnosti nezmenili a problémy pretrvávajú, prináša to znechutenie a sklamanie.

V takej situácii veľmi potrebujú povzbudenie a duchovné sprevádzanie. Lebo viera naozaj prináša zmenu toho najdôležitejšieho - nášho srdca a postavenia. Sme omilostení a spravodliví v Božích očiach. Okolnosti sa nemenia, ale my dostávame silu víťaziť v skúškach. Áno, očakávame aj viditeľné zmeny a dejú sa aj zázraky, no nie podľa našich predstáv, všetko je to v réžii Ducha Svätého.

V tejto súvislosti sme boli upozornení na skutočnosť, že v rómskej komunite stále viac vnímať generačný rozdiel. Lebo tí, ktorí uverili dávnejšie (20 rokov a viac) prichádzali k Pánovi z veľkej chudoby a núdze. Často to bolo až bez východiska, a mohlo viesť k myšlienke skončiť so životom. Keď do takej

situácie prišlo evanjelium, noví veriaci ho s veľkou radosťou prijali, no komplikácie života sa nevyriešili okamžite a niektoré pretrvávajú. Dnes majú mladší ľudia viac príležitosti zarobiť si, alebo získať trvalé zamestnanie. Už aj pred obrátením sa majú lepšie, a keď potom prijímú Božiu milosť a odpustenie, zdá sa, že ich život je "kvalitnejší". Je to však dané tým, že majú oveľa viac príležitostí žiť kvalitnejší život (lepšie vzdelanie, možnosť zamestnania, krajšia domácnosť). Je preto veľmi potrebné, aby si veriaci z rôznych generácií (ale aj pozadia) vychádzali v ústrety a učili sa prijímať jeden druhého.

Nepreberanie osobnej zodpovednosti

Duchovný život je veľmi úzko spojený s komunitou. Omnoho ľahšie sa zídu veriaci vtedy, keď predpokladajú, že sa stretne viacero ľudí. Aj modlitby a chvály sú mocnejšie, keď je veľké zhromaždenie. Ťažko sa verí a zápasí s výzvami života, keď je na to človek sám. No to môže viesť k tomu, že jednotliví veriaci nepreberú osobnú zodpovednosť za svoj život, za svoje rozhodnutia a neprijmú povolanie do služby, ktorú Pán pripravil práve pre nich. Už bolo spomenuté, že v posledných rokoch spoločenstvo veľmi vyrástlo. Je to vďaka tomu, že veriaci sa zdieľajú o svojej viere. Zdá sa, že v spoločenstve prevláda dar evanjelizácie a je to veľmi dobré, lebo Božia milosť je udeľovaná novým hriešnikom. No zároveň vzniká potreba venovať sa veriacim, aby dozrievali a ujali sa služby, ktorú im Pán zveril. Učenický proces v rómskom kontexte potrebuje prebiehať v tom istom tempe, ako sa šíri evanjelium. Avšak pokusy o založenie menších skupín, ktoré by viedli viacerí služobníci zatiaľ neboli veľmi úspešné. Je potrebné nájsť spôsob, ako sa včas ujať nových Božích detí a viesť ich k duchovnej zrelosti a službe. A to si žiada veriacich, ktorí sú ochotní prebrať zodpovednosť a viesť iných.

Zaneprázdnenosť lídrov

Vítkovce sú stanicou zboru v Spišskej Novej Vsi. Dlhý čas veriacim slúžili - kazateľ, starší a členovia zboru, ktorí pravidelne prichádzali z mesta. V období Korony (2020 - 2022) sa to však zmenilo - pochopiteľne, oficiálne stretnutia neboli možné. Tak boli veriaci vo Vítkovciach nútení stretávať sa sami vo vlastnej réžii. Najmä v tomto období sa postupne vyprofiloval Roman, ktorý sa v roku 2022 stal vikárom. Celé sa to vyvíjalo tak, že úplne od začiatku bol laickým vedúcim Ivan a Roman mu v mnohých veciach pomáhal. No v roku 2019 Ivan náhle zomrel. Roman bol jediný brat, ktorý bol pripravený prevziať laické vedenie stanice. V súčasnosti je Roman ako vikár zamestnaný na plný úväzok - má najviac času slúžiť. Ostatní vzácní bratia mu pomáhajú, ale len v rámci svojich možností a tie sú v poslednej dobe veľmi obmedzené. Viacerí z nich majú zamestnanie (čo je aj veľmi dobré) a vracajú sa domov dosť neskoro. Tí, čo zostávajú doma nie sú ešte úplne pripravení samostatne slúžiť. Tak sa vikár stáva "nenahradiiteľný" a z toho dôvodu aj neraz vyčerpaný. Musí sa tiež vzdelávať a pripravovať na ordináciu, zároveň kázať, vykonávať nutné pastoračné návštevy a praktickú diakoniu. Je to výzva k hľadaniu dobrého systému práce, v ktorom by boli rozdelené úlohy tak, aby kazateľ mohol vyučovať celé spoločenstvo a venovať sa budúcim služobníkom, ktorí by dopĺňovali jeho službu inými obdarovaniami.

Spolupráca celej Cirkvi bratskej pri šírení evanjelia

Vytrvalá sejbá

V tejto časti by bolo dobré spomenúť, že súčasná situácia vo Vítkovciach sa dá pripodobniť žatve, ktorej predchádzala vytrvalá sejbá. Mohli by sme spomenúť mená ľudí, ktorí tam začali chodiť už pred a po roku 2000, ale je možné, že by sme niekoho nedopatrením vynechali. Jednoducho tento mimoriadny misijný rast mal svoju predohru vo vytrvalej službe ľudí zo zborov v Spišskej Novej Vsi a v Košiciach, ako aj misionárov z Mission to the Word. Biblické vyučovanie, kázanie, pastoračia, iniciovanie a vedenie rómskej škôlky, príprava materiálov a vzdelávanie učiteliek besiedky, investícia času do verných a obdarovaných služobníkov, hodiny praktickej pomoci pri zveľadení a údržbe domov – to bola sejbá, do ktorej boli zapojení nerómovia. Je to povzbudenie, že niekedy treba investovať veľa a dlhodobo aj keď nevidíme výsledky hneď, ovocie sa postupne začne ukazovať.

Prvý ordinovaný kazateľ

Sme veľmi radi, že sa blíži čas ordinácie prvého rómskeho kazateľa. Pokladáme to za Božiu milosť, lebo už teraz sa pri stretnutí všetkých kazateľov a vikárov Cirkvi bratskej rozprávame o prebudení a evanjelizácii vo Vítkovciach. Prajeme si, aby to bol začiatok ďalších ordinácií rómskych vikárov. Možno pritom bude potrebné premyslieť - ako by mal vikariát - príprava rómskych kazateľov prebiehať. Aká by mala byť jeho dĺžka a čo by mala byť hlavná náplň. Ak je najdôležitejším poslaním pre rómskeho kazateľa zrozumiteľne kázať a vychovávať nových vedúcich, potrebujeme im v tom pomôcť. Sú to nové výzvy pre Cirkev bratskú - ale dobré a radosťné.

Materiálna spoluúčasť na zvestovaní evanjelia

Keď sa zvestuje evanjelium vo Vítkovciach je to práca Cirkvi bratskej a za tú sa modlíme, chceme jej pomáhať a podporovať ju. Jednou formou spoluúčasti je naša materiálna podpora. Už mnoho rokov sa toto spoločenstvo usiluje o stavbu väčších priestorov. Prvý krok sa spravil (zakúpenie budovy – bývalé Potraviny v strede obce Chrásť n.H.), no s užívaním budovy sú spojené komplikácie. Ak sa však tu otvoria dvere naplno - bude potrebné pomôcť. Veď aj v našich zboroch sme zistili, že nás okolie vníma s väčším rešpektom, keď vidí, že sme cirkev, ktorá má svoj "kostol". A toto platí aj o Vítkovciach. Materiálna podpora však má byť nasmerovaná aj smerom k služobníkom (kazateľ, misionár). Aj keď sa rómske spoločenstvo učí podporovať svojich služobníkov, sú odkázaní na pomoc celej Cirkvi bratskej - sme vďační za tých, ktorí túto prácu až posiaľ podporovali.

Stotožnenie sa s rodinou Božích detí

Napokon, naša spolupráca by mala smerovať k tomu, že by sme sa viac vzájomne prijímali ako bratia a sestry, aj keď z iného kultúrneho a dedičného pozadia. Rómovia sú zároveň Slovákmi a v mnohom sa ich životný štýl stáva veľmi podobný nášmu. Tak sa aj my potrebujeme učiť stotožniť s nimi - a teda prijať ich radosti a výzvy ako svoje, modliť sa a vzájomne si slúžiť. Do istej miery toto "stotožnenie" prebiehalo v rámci zboru v Spišskej Novej Vsi. Rómovia z Vítkoviec boli vítaní hostia nielen na zhromaždení, ale aj v domácnostiach veriacich. Tak vznikli pekné vzťahy a bolo to pre veriacich z oboch spoločenstiev veľkým povzbudením. Uvažujeme však aj o širšom zapojení sa veriacich z Cirkvi bratskej do tejto misijnej práce. V minulosti sme uskutočnili niekoľko letných misijných táborov, kde sa mládež z našich zborov na niekoľko dní ocitla v prostredí rómskej osady, nadviazala vzťahy a spolupracovala na evanjelizácii. Tento rozmer služby by sme mohli znovu prinášať do života a aktivít dorastu a mládeže Cirkvi bratskej.

Napokon, aj keď hovoríme o Vítkovciach, toto nie je jediné rómske spoločenstvo Cirkvi bratskej. Máme ďalšie v Hlinnom. Sme vďační aj za nový preklad celej rómskej Biblie, ktorého iniciátorom bol Pierre van Vuuren - člen zboru v Hermanovciach. Stojí pred nami úloha distribuovať a usilovať o užívanie tohto prekladu v rómskych spoločenstvách.

Sme pripravení na túto rýchlosť?

Túžime mať veci pod kontrolou a eliminovať riziko zlyhania na minimum. Preto sa obvykle s ničím neponáhľame. Zdôrazňujeme vernosť a vytrvalosť. Avšak rómskemu spoločenstvu sa naše plánovanie môže zdať pomalé. Tam sa veci dejú rýchlejšie a s inou dynamikou života. Skúsme použiť analógiu – letného tábora. Hovorí sa, že jeden týždeň na OPAL campe môže v určitej oblasti zasiahnuť do života mladého človeka viac, ako celoročné stretávanie sa dorastu týždeň čo týždeň. Je to kvôli tomu, že na letnom tábore sa žije v otvorenej komunite, kde sa každý večer môžeš rozprávať so susedom a pripravovať nových učeníkov.

Skúsenosť spolupráce s veriacimi z rómskych komunít nám môže pomôcť vnášať aj do nášho života prvky, ktoré napomôžu a urýchlia šíreniu evanjelia. Viac otvoriť srdce, ale aj dvere pre poznávanie iných ľudí, učiť sa hovoriť o Ježišovi priamo, bez okolkov, pozývať iných do spoločenstva veriacich. Prežívať udalosti života spolu s inými, nie v uzavretí a samote.

Máme jeden návrh - čo tak pozvať Romana (a podobných veriacich ľudí z rómskych komunít) na návštevu do zboru (do rodiny) a hovoriť spolu s ním o tom, ako by sme sa mohli aj my stať spoločenstvom, ktoré šíri evanjelium takým tempom, aby stihli byť oslovení všetci tí, ktorí nás poznajú a žijú s nami v našom okolí?

EMO (Evanjelizačno – misijný odbor)
Spracovali: Peter Prištiak a Slavo Krupa
December 2024